

ภาวะน้ำรัตเยื่อหุ้มหัวใจ (cardiac tamponade)

อ.ดร.กวรรณ สุวรรณสาร

ภาวะน้ำรัตเยื่อหุ้มหัวใจหรือภาวะบีบรัดหัวใจ คือ ภาวะที่มีของเหลวสะสมอยู่ภายในถุงเยื่อหุ้มรอบหัวใจมากผิดปกติ ซึ่งอาจไปกดเบียดและรบกวนการทำงานของหัวใจ หากไม่ได้รับการรักษาอาจนำไปสู่ภาวะหัวใจล้มเหลวหรือเสียชีวิตได้

สาเหตุ

อุบัติเหตุต่อทรวงอก การบาดเจ็บที่หัวใจ การอักเสบหรือการติดเชื้อของเยื่อหุ้มหัวใจ เนื้องอกในหัวใจ

ปัจจัยเสี่ยง

หัวใจล้มเหลว กล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดเฉียบพลัน เส้นเลือดแดงเออร์ติกฉีกขาด การผ่าตัดหัวใจ การทำหัตถการสวนหลอดเลือดหัวใจ โรคมะเร็งปอด ไตวาย ตับแข็งเรื้อรัง รั้งสิริกษาบริเวณทรวงอก ภาวะพร่องฮอร์โมนไทรอยด์ โรคบางชนิดที่ทำให้เกิดการอักเสบ เช่น systemic lupus erythematosus, rheumatoid arthritis เป็นต้น

พยาธิสรีรวิทยา

ในภาวะปกติ ปริมาณน้ำในช่องเยื่อหุ้มหัวใจมีประมาณ 15-30 มิลลิลิตร เพื่อให้หัวใจสามารถบีบและคลายตัวได้ปกติ ในกรณีที่ปริมาณน้ำในช่องเยื่อหุ้มหัวใจมากกว่า 200 มิลลิลิตร จะทำให้มีแรงดันในช่องเยื่อหุ้มหัวใจสูงขึ้นอย่างรวดเร็วและเกิดภาวะน้ำรัตเยื่อหุ้มหัวใจ ถ้าน้ำหรือเลือดค่อยๆ เกิดขึ้นอย่างช้าๆ เยื่อหุ้มหัวใจสามารถยืดและรองรับปริมาณน้ำได้ถึง 1 ลิตร เมื่อมีน้ำในเยื่อหุ้มหัวใจปริมาณมาก แรงดันภายในถุงหุ้มหัวใจจะสูง ทำให้เลือดดำไหลย้อนกลับเข้าหัวใจห้องล่างขวาลดลง ส่งผลให้ความดันโลหิตลดต่ำและซ็อกได้

อาการและอาการแสดง

อาการที่สำคัญ (Beck's triad) คือ ความดันโลหิตต่ำ หลอดเลือดดำ (jugular vein) ที่คอโป่งพอง และเมื่อฟังเสียงหัวใจด้วย stethoscope จะได้ยินเสียงเบามาก (muffle heart sound) อาการอื่น ได้แก่ ความดันหลอดเลือดดำ jugular vein สูงขึ้นเวลาหายใจเข้า (Kussmaul's sign) ไอ หายใจลำบากหรือหายใจเรื้อรนนอนราบไม่ได้ เจ็บหน้าอกแบบแปล็บ (sharp pain) อาจร้าวไปที่แขน หลัง ท้อง คอ ไหล่ จะเป็นมากตอนหายใจลึกๆ หรือไอ หัวใจเต้นเร็ว มึนงง สับสน ผู้ป่วยบางรายอาการอาจเกิดขึ้นอย่างช้าๆ ซึ่งจะพบว่ามิต้องบวมหรือขาบวม รู้สึกหายใจไม่อิ่ม เพสีย รู้สึกไม่สบายในอกที่มักจะดีขึ้นเมื่อเอนตัวไปข้างหน้าหรือนั่ง ความดันเลือดช่วงหัวใจบีบตัว (systolic BP) ลดต่ำลงมากกว่า 10 มม.ปรอท ในช่วงที่หายใจเข้า (paradoxical pulse)

การวินิจฉัย

จากประวัติ การตรวจร่างกาย การตรวจพิเศษ: เอกซเรย์ปอด (Chest x-ray), ตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ (EKG), การตรวจคลื่นสะท้อนความถี่สูงหัวใจ (echocardiogram), ตรวจเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ทรวงอก (CT scan) การสวนหัวใจ (heart catheterization)

การรักษา

การเจาะน้ำเยื่อหุ้มหัวใจ (pericardiocentesis) การให้สารละลายทางหลอดเลือดดำอย่างรวดเร็วเพื่อป้องกัน right ventricle diastolic collapse, ให้ norepinephrine (levophed) แก้ภาวะความดันโลหิตต่ำให้ออกซิเจน การรักษาสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะน้ำรั่วเยื่อหุ้มหัวใจ การผ่าตัด การป้องกันการกลับเป็นซ้ำ

ภาวะแทรกซ้อน

ช็อค หัวใจล้มเหลว ปอดบวมน้ำ เลือดออก เสียชีวิต

บรรณานุกรม

ทศพล ลิ้มพิจารณ์กิจ. (ม.ป.ป.). *ภาวะบีบรัดหัวใจ (Cardiac Tamponade)*. shorturl.at/kCJ48
Sullivan, D. (May 24, 2018). *Cardiac Tamponade*. <https://www.healthline.com/health/cardiac-tamponade>